

ONTWERPBESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND

Wet natuurbescherming hoofdstuk 3, ontheffing soorten

Datum besluit : 14 februari 2018
Onderwerp : Wet natuurbescherming - 2017-003828 - gemeente Groesbeek
Activiteit : Wijziging besluit Renovatiewerkzaamheden aan 51 woningen in
Groesbeek
Verlenen/weigeren : verlenen ontheffing

Aanvrager : Stichting Oosterpoort Wooncombinatie
Zaaknummer : 2017-003828

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Stichting Oosterpoort Wooncombinatie, Atelierweg 12, 6562 AS Groesbeek, hierna te noemen de aanvrager, van 12 februari 2018 om een wijziging van de ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 13 oktober 2017 is voor het project renovatiewerkzaamheden aan 51 woningen te Groesbeek een ontheffing verleend op grond van artikel 3.1 lid 2 en artikel 3.5 lid 4 van de Wet natuurbescherming voor de Gierzwaluw, Huismus en Gewone dwergvleermuis (zaaknummer 2017-003828). De aanvraag voorziet in een verzoek om de volgende voorschriften met betrekking tot de Huismus te wijzigen:

10. *U dient de maatregelen voor de Gierzwaluw, Huismus en de Gewone dwergvleermuis uit te voeren zoals beschreven in bijlage 2. U dient aanvullend 5 inbouwkasten en 7 opbouwkasten voor de Gewone dwergvleermuis in / aan woningen in of in de directe omgeving van het projectgebied te realiseren.*
12. *U dient de werkzaamheden buiten de broedperiode van de Gierzwaluw en de Huismus uit te voeren. De broedperiode loopt globaal van april tot en met augustus. Voor de Huismus dient u tevens buiten de vorstperioden te werken.*

De wijziging vormt een aanvulling op de ontheffing met zaaknummer 2017-003828, d.d. 13 oktober 2017.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op artikel 3.3 lid 1 (Vogelrichtlijnsoorten) van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE VERLENEN

conform de beschrijving in de wijzigingsaanvraag aan Stichting Oosterpoort Wooncombinatie;

voor de soorten, de verboden en de belangen zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Soorten, verboden en belangen

Soort	Verbod	Belang ¹
Huisumus (<i>Passer domesticus</i>)	Artikel 3.1 lid 2	Het beschadigen of vernielen van nesten of rustplaatsen

¹Belangen:

A. Artikel 3.3, lid 4 onder b1 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.

Op grond van artikel 5.3 van de Wnb zijn aan deze ontheffing de volgende voorschriften verbonden:

Specifieke voorschriften

1. U dient de maatregelen voor de Huismus uit te voeren zoals beschreven in bijlage 2.
2. U dient de werkzaamheden buiten de broedperiode van de Huismus uit te voeren met uitzondering van de woningen aan de Mariëndaalseweg 26 en 32 en aan de Hoflaan 35, 39 en 57. De broedperiode loopt globaal van april tot en met augustus. De woningen aan de Mariëndaalseweg 26 en 32 dienen uiterlijk half april 2018 gereed te zijn en de woningen aan de Hoflaan 35, 39 en 57 dienen uiterlijk eind april 2018 gereed te zijn. Voor de Huismus dient u tevens buiten de vorstperioden te werken.

BEOORDELING

Project

De aanvrager was voornemens buiten het broedseizoen van de Huismus te werken. Uit inventarisatie van de aannemer is gebleken dat de werkzaamheden tot twee keer zoveel tijd per woning nodig is om de werkzaamheden uit te voeren, waardoor het niet haalbaar is geheel buiten de broedperiode van de Huismus te werken.

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Door de werkzaamheden zullen 27 nesten van de Huismus tijdelijk niet beschikbaar zijn voor de soort. Van deze nesten zullen 5 nesten tijdelijk niet beschikbaar zijn in het broedseizoen.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Er wordt merendeels buiten de broedperiode van de Huismus gewerkt. De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd en er wordt gestart aan de te renoveren woningen aan de Heer Zegerstraat waar de grootste aantallen huismussen aanwezig zijn. De woningen aan de Mariëndaalseweg 26 en 32 zullen half april 2018 gereed zijn en de woningen aan de Hoflaan 35, 39 en 57 eind april 2018. De woningen waar pas vanaf 15 maart 2018 de werkzaamheden starten, worden ongeschikt gemaakt door bepaalde gaten dicht te zetten en/of door een fijnmazig doek over de dakgoot te spannen, waardoor invliegopeningen bij de dakpannen ontoegankelijk gemaakt worden.

Beoordeling van de te wijzigen voorschriften

De 27 nesten van de Huismus zijn tijdelijk niet beschikbaar voor de soort. Hiervan zijn 5 nesten niet beschikbaar tijdens de broedperiode van de soort. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de woningen waar pas vanaf 15 maart 2018 de werkzaamheden starten, ongeschikt gemaakt, waardoor er voldoende zorgvuldig gehandeld wordt. Daarnaast is de routing van de werkzaamheden opgesteld op basis van de aanwezige nesten van de Huismus en de Gierzwaluw. Hierdoor zullen de woningen waar relatief veel nesten aanwezig zijn voor het broedseizoen van de soorten afgerond zijn. Alleen bij 5 woningen zullen de nesten van de Huismus in het broedseizoen tijdelijk niet beschikbaar zijn voor de soort. Omdat er op elk moment tijdens de werkzaamheden in de directe omgeving voldoende geschikte alternatieve nestplaatsen aanwezig zijn waar de exemplaren van de Huismus tijdelijk naar kunnen uitwijken en de nesten begin mei 2018 weer beschikbaar zijn, blijft het totale aanbod aan nestplaatsen voor de soort behouden.

Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

De nesten van de Huismus zijn tijdelijk niet beschikbaar voor de soort. De foerageergebieden blijven intact en de werkzaamheden worden gefaseerd in ruimte en tijd uitgevoerd, zodat er op elk moment voldoende functionerende verblijfplaatsen aanwezig blijven voor de Huismus. Er worden tijdig voldoende geschikte permanente nestplaatsen gerealiseerd voor de soort, waardoor het totale aanbod aan nesten behouden blijft. In de directe omgeving van het

projectgebied zijn meerdere nesten van de Huismus aangetroffen. De aanwezige exemplaren van de Huismus zijn tevens onderdeel van een lokale populatie. Hierdoor is het aannemelijk dat de soort in het projectgebied aanwezig blijft.

Het uitvoeren van de maatregelen als bedoeld in de aanvraag leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de Huismus.

Conclusie

Gelet op het voorgaande kan de ontheffing conform de gevraagde wijziging worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u er op dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

ZIENSWIJZEN

Gedurende de periode van terinzagelegging kunnen belanghebbenden schriftelijk of mondeling zienswijzen over het ontwerpbesluit naar voren brengen. Ingediende zienswijzen worden met het uiteindelijke besluit en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd.

Schriftelijke zienswijzen kunnen worden gericht aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, of aan post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer dat op de eerste bladzijde van het ontwerpbesluit staat vermeld. Voor een mondelinge zienswijze of toelichting over het ontwerpbesluit kan contact worden opgenomen met het Provincieloket (telefoonnummer (026) 359 99 99).

Wij maken u erop attent dat alleen beroep tegen het uiteindelijke besluit kan worden ingediend als de indiener ook een zienswijze heeft ingebracht tegen het ontwerpbesluit en men belanghebbende is.

De periode van terinzagelegging is te vinden onder de technische informatie van de kennisgeving. Deze kennisgeving is in te zien op de website van Overheid.nl.

bijlagen:

- Bijlage 1: Ontheffing met zaaknummer 2017-003828, d.d. 13 oktober 2017
- Bijlage 2: Te realiseren maatregelen voor de Huismus

BIJLAGE 1

GERECTIFICEERD DEFINITIEF BESLUIT

BESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND

Wet natuurbescherming hoofdstuk 3, ontheffing soorten

Datum besluit : 13 oktober 2017
Onderwerp : Wet natuurbescherming – 2017-003828 - gemeente Groesbeek
Activiteit : renovatiewerkzaamheden aan 51 woningen in Groesbeek
Verlenen/weigeren : verlenen ontheffing

Aanvrager : Stichting Oosterpoort Wooncombinatie
Zaaknummer : 2017-003828

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Stichting Oosterpoort Wooncombinatie, Atelierweg 12, 6562 AS Groesbeek, hierna te noemen de aanvrager, van 7 maart 2017 om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 7 maart 2017 ontvingen wij een aanvraag van Stichting Oosterpoort Wooncombinatie voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb voor het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de Gierzwaluw en de Gewone dwergvleermuis.

De ontheffing wordt aangevraagd voor de renovatie van 51 woningen aan de Hoflaan, Kardinaal Gerardstraat, Mariendaalse weg en de Heer Zegerstraat.

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van het in de wet genoemd belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De aanvraag maakt onderdeel uit van deze ontheffing.

Er is niet eerder een besluit op grond van de Wnb genomen voor dit project. Door Rijksdienst van Ondernemend Nederland is reeds ontheffing met kenmerk FF/75C/2016.0098.toek.wh verleend voor een andere renovatieproject in dezelfde wijk, maar voor andere woningen. Hierdoor is er raakvlak in onderzoeksgebieden van deze projecten.

Uit de aanvraag blijkt dat er geen gebruik gemaakt wordt van een gedragscode.

De volgende documenten zijn gebruikt bij de beoordeling van de aanvraag:

- Ondertekend aanvraagformulier, d.d. 6-3-2017.
- Toetsing renovatie Hoflaan, Kardinaal Gerardstraat e.o., Groesbeek, rapportnummer 17-032, Bureau Waardenburg, d.d. 20-2-2016.

Op 13 juli 2017 en 19 juli 2017 hebben wij van de aanvrager de volgende aanvullende stukken ontvangen waarom wij bij brief van 28 juni 2017 en mailbericht van 18 juli 2017 hebben verzocht:

- Aanvullende informatie Groesbeek van 13 juli 2017
- Reeds verleende ontheffing Flora- en faunawet van 2016
- Natuurtoets 'Effecten en maatregelen huismus, gierzwaluw, vleermuizen bij 569 woningen, omgeving Groesbeek' van 19 februari 2016

Het ontwerpbesluit heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen. Wij hebben binnen deze termijn geen zienswijze ontvangen.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op artikel 3.3 lid 1 (Vogelrichtlijnsoorten) en artikel 3.8 lid 1 (Habitatrichtlijnsoorten) van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Stichting Oosterpoort Wooncombinatie;

voor de soorten, van de verboden en voor de belangen zoals weergegeven in tabel 1.

Op grond van artikel 5.3, lid 1 van de Wnb zijn aan deze ontheffing de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

3. De ontheffing geldt voor het gebied zoals aangegeven op de kaart in bijlage 1.
4. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en belangen zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Soorten, verboden en belangen

Soort	Verbod	Belang ¹	
Gierzwaluw (<i>Apus apus</i>)	Artikel 3.1 lid 2	Het beschadigen of vernielen van nesten of rustplaatsen	A
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)	Artikel 3.1 lid 2	Het beschadigen of vernielen van nesten of rustplaatsen	A
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Artikel 3.5 lid 4	Het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen	B

¹Belangen:

A. Artikel 3.3, lid 4 onder b1 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.
B. Artikel 3.8, lid 5 onder b3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

5. De ontheffing is geldig tot en met 31 december 2018.
6. Deze ontheffing wordt uitsluitend gebruikt door (medewerkers van) de ontheffinghouder of aantoonbaar in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
7. De in voorschrift 4 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de vergunde activiteit wordt uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en toont deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichhouders en opsporingsambtenaren.
8. De in voorschrift 4 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
9. Binnen twee weken na realisering van de activiteit/het project dient een gereedmelding te worden gedaan aan de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-003828.
10. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de Provincie Gelderland, via emailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-003828.

11. De ontheffinghouder dient contact op te nemen met de Provincie Gelderland indien andere beschermde soorten worden aangetroffen of andere verbodsbepalingen worden overtreden.

Specifieke voorschriften

12. U dient de maatregelen voor de Gierzwaluw, Huismus en de Gewone dwergvleermuis uit te voeren zoals beschreven in bijlage 2. U dient aanvullend 5 inbouwkasten en 7 opbouwkasten voor de Gewone dwergvleermuis in / aan woningen in of in de directe omgeving van het projectgebied te realiseren.
13. U dient het doden of verwonden van de exemplaren van de Gierzwaluw, Huismus en de Gewone dwergvleermuis te voorkomen door de aanwezige en potentiële voortplantings- en rustplaatsen tijdig voorafgaand aan de werkzaamheden en in de actieve periode van de soorten ongeschikt te maken.
14. U dient de werkzaamheden buiten de broedperiode van de Gierzwaluw en de Huismus uit te voeren. De broedperiode loopt globaal van april tot en met augustus. Voor de Huismus dient u tevens buiten de vorstperioden te werken.
15. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de Gierzwaluw, Huismus en de Gewone dwergvleermuis.
16. De deskundige op het gebied van de Gierzwaluw, Huismus en Gewone dwergvleermuis houdt alle bevindingen bij in een logboek / verslag en heeft deze beschikbaar op het project. Daarnaast wordt het logboek / verslag uiterlijk 2 weken na afronding van de werkzaamheden aan de Provincie Gelderland, via emailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-003828. Tevens moet in het verslag worden vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en (indien van toepassing) hoeveel exemplaren van welke soorten op welke locatie zijn waargenomen.

BEOORDELING

Project

In de aanvraag beschreven project

Er vinden onderhoudswerkzaamheden plaats bij 51 woningen aan de Hoflaan en Kardinaal Gerardstraat en omgeving te Groesbeek. De woningen worden zowel van binnen als van buiten gerenoveerd. De werkzaamheden betreffen:

- Isoleren van de woning (vloer, gevel en dak) waarbij bij de asbestdaken direct worden gesaneerd;
- Schilderwerk van de kozijnen en daarin opgenomen draaiende delen, of complete vervanging van kozijnen (indien houten kozijnen technisch 'op' zijn);
- Voegwerk herstellen en waar nodig metselwerk herstellen;
- Dakgoot vervanging inclusief HWA (indien nodig uitbereiding van aantal HWA voor betere waterafvoer);
- Herstel van de schoorstenen (loodslabben en voegwerk) en een incidentele verwijdering van schoorsteen;
- Aanbrengen nieuwe dakpannen op nieuw dakpakket;
- Aanbrengen nieuwe CV ketel (indien verouderd) inclusief dakdoorvoeren;
- Aanbrengen mechanische ventilatie (woonkamer/keuken, toilet en badkamer).
- Mogelijk wordt niet bij alle kopse gevels (hoekwoningen) de spouwmuur ter hoogte van de zolderverdieping na-geïsoleerd.

Onderzoek

In de aanvraag beschreven wijze van uitvoering van het onderzoek

In het projectgebied is ecologisch onderzoek verricht in 2015 en 2016. Het onderzoek naar de aanwezigheid van de Huismus is conform de soortenstandaard Huismus uitgevoerd. Voor het onderzoek naar de Gierzwaluw en de Gewone dwergvleermuis is afgeweken van respectievelijk de soortenstandaard Gierzwaluw en het vleermuisprotocol.

Gierzwaluw

Het onderzoeksgebied is in 2016 driemaal bezocht, maar het eerste veldbezoek in juni moest wegens zware buien voortijdig worden afgebroken. Daarna kon in juni geen veldbezoek meer plaatsvinden vanwege de aanhoudend slechte weersomstandigheden. De overige veldbezoeken in 2016 hebben beide in juli plaatsgevonden. Tijdens het veldbezoek is gelet op onder andere laagvliegende vogels, groepjes gierzwaluwen die gierend door de straten vliegen, vogels die invliegen onder dakgoot, achter een regenpijp en onder dakpannenrand op kopse gevels. Ook is gelet op (meerdere malen) aantikkende dieren, uitvliegers, roepende dieren vanuit de nestplaats en mestsporen. Het onderzoek is per fiets uitgevoerd, waarbij afwisselend wordt gepost op plekken waar gierzwaluwactiviteit plaatsvindt. Omdat per fiets sneller verplaatst kan worden, kan daarmee sneller worden bevestigd of een gierzwaluw invliegt of kan er sneller broed-indicatief gedrag vastgesteld worden. Met de aanvulling van het onderzoek in 2015 kan een goed dekkend beeld worden gegeven van de aanwezige gierzwaluwen in het plangebied.

Huisumus

Alle locaties zijn tweemaal bezocht, tussen 1 april en 15 mei in de ochtend. Het veldwerk is te voet uitgevoerd. Tijdens het veldbezoek is gelet op territorium indicerend gedrag zoals: zingende huismussen, parende huismussen, huismussen die onder de pannen kropen met nestmateriaal of aan- en afvliegen om jongen te voeren. Daarnaast is gelet op de locaties waar huismussen foerageren en zijn mogelijke slaapplekken in beeld gebracht.

Gewone dwergvleermuis

Het onderzoeksgebied is zevenmaal bezocht, vijfmaal in mei-juli gericht op zomer- en kraamverblijven en tweemaal in augustus - september gericht op paar- en overwinteringsplaatsen. Het eerste veldbezoek is voortijdig afgebroken vanwege ongunstige weersomstandigheden. In de kraamperiode zijn dan 2 ochtend- en 2 avondbezoeken volledig uitgevoerd, verspreid over een periode van 16 dagen in plaats van 30 dagen. Daarbij zijn de 2 avondrondes 4 dagen na elkaar uitgevoerd. Omdat avondrondes in principe gericht zijn op laatvliegers, heeft dit geen gevolgen voor de betrouwbaarheid van de resultaten van gewone dwergvleermuis. De Laatvlieger heeft een langere kraamseizoen, waarbij ook in augustus nog onderzoek gedaan kan worden naar de aanwezigheid van voortplantings- of rustplaatsen van de soort. De bezoeken zijn door 1 ecooloog per bezoek en per fiets uitgevoerd en er is gelet op roepende dieren, in- en uitvliegende dieren, baltsvluchten en zwermgedrag. Er wordt continu verplaatst en gelijktijdig geluisterd naar vleermuisgeluiden op de batdetector. De doelstelling in de ochtendronde is het vaststellen van zwermgedrag van gewone dwergvleermuizen. Dit zwermgedrag bij zomer- en kraamverblijfplaatsen treedt op voor zonsopgang en kan circa 15 tot 45 minuten aanhouden, afhankelijk van de grootte van de groep. De toegepaste veldmethodiek is 'ochtends als volgt: niet langdurig bij zwermgedrag observeren, maar alleen noteren en een aantalsschatting. Foeragerende exemplaren worden in de ochtenduren genegeerd omwille van het zoeken naar en vinden van zwermgedrag. Bij het najaarsonderzoek is voor de Gewone dwergvleermuis de locatie van paarverblijfplaatsen ingeschat door baltslocaties te clusteren in territoria en te kijken waar deze liggen ten opzichte van het plangebied. In het voorliggend onderzoek leverde dit een territoriumgrootte van circa 100 meter doorsnee op. Aanvullend met het onderzoek in 2015 is er een representatief beeld van de aanwezige voortplantings- en rustplaatsen van de Gewone dwergvleermuis.

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

Huismus

In totaal zijn 27 nesten van de Huismus in de te renoveren woningen vastgesteld. De nestplaatsen bevinden zich onder de dakpannen bij de woningen. De huismussen die broeden in het plangebied gebruiken de tuinen en openbare groenstroken in het plangebied en aanliggende wijken als foerageergebied.

De te renoveren woningblokken maken deel uit van een bolwerk (>50 broedparen) op wijkniveau wanneer de omliggende woningblokken worden meegeteld. Het is bekend dat er in Groesbeek en omgeving meerdere bolwerken van huismussen aanwezig zijn. Aanvullend zijn ook vanuit de NDFF diverse waarnemingen van huismussen in de directe omgeving van Groesbeek bekend. Gezien het landelijke karakter van het dorp met vele geschikte broed- en foerageerbiotopen voor huismus en de informatie uit voorgaande bronnen kan met zekerheid gesteld worden dat er meer concentraties aan huismussen in Groesbeek en omgeving aanwezig zijn en dat de broedplaatsen in het plangebied niet op zichzelf staan. De populatie in het plangebied maakt deel uit van de populatie in Groesbeek en deze staan weer in contact met de populaties van nabije woonkernen Breedeweg en De Horst en de verder gelegen kernen Kranenburg, Molenhoek, Malden en Nijmegen.

Gierzwaluw

Er is 1 nestplaats van de Gierzwaluw aangetroffen en er wordt 1 nestplaats van de soort verwacht in het projectgebied.

Vanuit de NDFF zijn geen nestvondsten van de Gierzwaluw bekend in het plangebied. In 2015 zijn door Bureau Waardenburg vijf nesten in de directe omgeving van het de te renoveren woningen gevonden. In de omgeving van de te renoveren woningen zijn in 2016 3 nestplaatsen gevonden, waarvan in elk geval één nest in één van de te renoveren woningen en een te verwachten nest op basis van gedrag. In de omgeving van de te renoveren woningen gaat het dus om zes of zeven nestplaatsen. De soort komt voor in de meeste grotere dorpen en in steden in de regio Nijmegen en Groesbeek. In Groesbeek zijn verspreid in de bebouwde kom meerdere gierzwaluwnestplaatsen aangetoond.

Gewone dwergvleermuis

In de paarperiode zijn in totaal 12 territoria van de Gewone dwergvleermuis in het onderzoeksgebied gevonden, waarvan 6 territoria ter plaatse van de te renoveren woningen liggen.

In de directe omringing van het projectgebied zijn een zomerverblijfplaats en vermoedelijk een kraamverblijfplaats van tien exemplaren van de soort aangetroffen.

In de aanvraag beschreven factoren die effecten kunnen veroorzaken

- Optische verstoring
- Geluidverstoring
- Lichtverstoring
- Ruimtebeslag

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Huismus

Door de werkzaamheden zullen de huidige nesten van de Huismus tijdelijk niet beschikbaar zijn voor de soort.

Gierzwaluw

Door de werkzaamheden zal de kwaliteit van de huidige nestplaatsen van de Gierzwaluw veranderen. Op de locaties waar een nest aanwezig is of verwacht wordt onder de dakpannen, worden inbouwnestkasten in de gevel aangebracht. De kwaliteit is derhalve niet dezelfde als onder de dakpannen.

Gewone dwergvleermuis

De zes paarverblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis bevinden zich mogelijk in het dakvlak en/of in de spouwmuur van de te renoveren woningen. Deze verblijfplaatsen verdwijnen wanneer de spouwmuur wordt na-geïsoleerd.

De werkzaamheden starten in de paarperiode van de Gewone dwergvleermuis en lopen door tot na de paarperiode. Daardoor zal naar verwachting 1 mannelijk exemplaar van de soort benadeeld worden. De kwaliteit van de huidige paarverblijfplaatsen onder het dakvlak zullen enigszins veranderen. Het toegepaste materiaal onder de pannen materiaal bestaat na afronding deels uit andere materialen: harde dak-isolatiepakketten liggen op het dakbeschoot in plaats van alleen de houten beplating van het dakbeschoot. Voor zover bekend is op de isolatiepakketten geen gebruik gemaakt van geperste vezels zoals bij damp-werend dakfolie. Ook de ruimte in de spouw wordt vervangen door inbouw vleermuisstenen.

In de aanvraag beschreven gedragscode

Uit de aanvraag blijkt dat geen gebruik gemaakt wordt van een gedragscode.

Nu preventieve maatregelen, ter voorkoming van overtreding van de in hoofdstuk 3 van de Wnb vermelde verboden, niet voldoende in deze aanvraag zijn opgenomen en er geen gedragscode van toepassing is, is voor het uitvoeren van de aangevraagde activiteit een ontheffing nodig.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Huismus

Er wordt buiten de broedperiode van de Huismus gewerkt. De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd en er wordt gestart aan de te renoveren woningen waar de grootste aantallen huismussen aanwezig zijn. Bij de te renoveren woningen wordt geen vogelschroot geplaatst of hooguit vanaf de 4e rij dakpannen vanaf de dakgoot. Dit vindt plaats zowel aan de voor- als achterzijde van de woningen. De dimensionering van de broedholtes in het broedbiotoop onder de dakpannen zal minimaal circa 8 cm hoog zijn en een dakpanlengte van circa 30 cm diep. Er wordt indien nodig een extra panlat aangebracht op onderste rand van het beschoot, zodat nestmateriaal goed blijft liggen en niet in de dakgoot wegglijdt, zonder dat de toegang voor huismus te klein wordt.

Gierzwaluw

In totaal worden tien nestkasten voor de Gierzwaluw ingebouwd. Er worden 3 nestkasten ingebouwd in de woning waar de nestplaatsen zijn gevonden en de overige 7 nestkasten worden verspreid over kopse gevels van te renoveren woningen waar nest-indicatief gedrag van de soort is aangetroffen. De neststenen hebben een buitenmaat van 41x18x17 cm en raken het binnen-spouwblad niet. Hierdoor ontstaat geen koudebrug en kan rondom en achter de stenen worden na-geïsoleerd. Deze inbouwelementen zijn onderhoudsvrij. Nestkasten zijn indien op de juiste wijze geplaatst geschikt als nestplaats en worden geaccepteerd door gierzwaluwen wanneer de oude nestplaatsen niet meer toegankelijk zijn. De nestkasten kunnen een kwaliteitsverbetering zijn wanneer nesten onder een zuid-gericht dakpannen te warm worden, waardoor de overlevingskans van de legfels verkleind wordt. Nestkasten kunnen in die gevallen een groter broedsucces betekenen. Daarnaast worden de werkzaamheden buiten het broedseizoen van de Gierzwaluw uitgevoerd.

Gewone dwergvleermuis

Er worden 16 permanente voorzieningen in de vorm van dubbele inbouwkasten voor de Gewone dwergvleermuis in de gevels ter hoogte van de zolderverdieping ingebouwd. De kasten staan verticaal op elkaar en zijn inwendig aan elkaar gekoppeld door openingen aan boven- en onderzijde. De kasten hebben een buitenmaat van 22x50x16 cm en raken de binnen-spouwblad niet. Hierdoor ontstaat geen koudebrug en kan rondom en achter de kasten worden na-geïsoleerd. Deze inbouwelementen zijn onderhoudsvrij. Omdat tegenover een van de te renoveren woningen een kraamverblijfplaats van gewone dwergvleermuis is aangetroffen, worden in vier woningen geen twee maar drie stuks dubbele verticale combisets ingemetseld in de kopse gevels (drie basiselementen en drie verticale uitbreidingselementen, inwendig gekoppeld).

Door het plaatsen van deze inbouwvoorzieningen blijft de functionaliteit van de woningen gehandhaafd als potentiële kraamverblijfplaats. Het is aannemelijk dat de vleermuizen gebruikmaken van de ruimte onder de dakpannen. Voor gewone dwergvleermuizen zijn inbouwvleermuisstenen een geaccepteerde oplossing voor het duurzaam aanbrengen van verblijfplaatsen in gevels mits ze voldoende oppervlakte beslaan. Tevens wordt de ruimte onder de dakpannen opgehouden voor de soort middels het opmetselen van de buitenmuur of het monteren van afwerkingstrips en/of profielen met een voldoende brede spleet tussen de muur en het profiel. Opmetselen of afwerkingstrips zijn onontkoombaar om het hoogteverschil weg te werken. De isolatiepakketten liggen namelijk op het dakbeschot en daardoor ligt de isolatie en de dakpannen hoger dan de oorspronkelijke bovenrand van de buitenmuur. Met het opmetselen van korte steentjes dwars op de bovenrand van de gevel, wordt de buitenmuur eenvoudig verlengd om het hoogteverschil met de nieuwe situatie op te vangen. Afwerkingstrips zijn niet nodig. Met deze werkwijze lijkt de nieuwe situatie het meest op de huidige situatie. Indien gekozen wordt voor afwerkingstrips om het hoogteverschil op te vangen, dan moeten deze met een speet tussen de gevel en de strip van circa 35 mm worden aangebracht (over de hele lengte van de strip of plaat). Het is belangrijk dat de spleet toegang geeft tot de ruimte onder het dak middels voldoende ruwe ondergrond. De strip is namelijk te glad voor vleermuizen en daarom moeten de vleermuizen achter de strip via de bakstenen het dak in kunnen.

Het territorium dat tijdens de paarperiode van de Gewone dwergvleermuis wordt aangetast, wordt niet ongeschikt gemaakt gezien er niet bepaald kan worden bij welke woningen en waar de mannetjes verblijven. Bij het lichten van de dakpannen wordt hier rekening mee gehouden. Bij het aantreffen van een exemplaar van de soort worden de werkzaamheden ter plaatse tijdelijk gestaakt.

In de aanvraag beschreven overtreding van verbodsbepalingen

Aan de hand van het voorgaande is in de aanvraag bepaald welke verbodsbepalingen worden overtreden. Dit is aangegeven in het aanvraagformulier. Er is ontheffing aangevraagd voor de soorten en verboden genoemd in tabel 3.

Tabel 3 Aangevraagde soorten en verboden

Soort	Verbod	
Gierzwaluw	Artikel 3.1 lid 2	Het beschadigen of vernielen van nesten of rustplaatsen
Gewone dwergvleermuis	Artikel 3.5 lid 4	Het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen

Beoordeling van de resultaten van het ecologisch onderzoek

Wij hebben het ecologisch onderzoek beoordeeld en wij oordelen dat het onderzoek voor wat betreft de Gewone dwergvleermuis niet op de juiste wijze is uitgevoerd en daarmee incompleet is. Daarnaast zijn voor de Huismus in het kader van zorgvuldig handelen onvoldoende maatregelen genomen. We kunnen ons daarom gedeeltelijk vinden in de beoordeling van de te verwachten beschermde soorten in het projectgebied en de te verwachten effecten op deze beschermde soorten door de uitvoering van het aangevraagde project.

Huisumus

De nesten van de Huismus zijn tijdelijk niet beschikbaar voor de soort. Tijdens de werkzaamheden zijn er in de directe omgeving voldoende geschikte alternatieve nestplaatsen aanwezig waar de exemplaren van de Huismus tijdelijk naar kunnen uitwijken. Doordat er bij elke te renoveren woning de onderste 3 rijen dakpannen toegankelijk gemaakt worden voor de huismussen, blijft het totale aanbod aan nestplaatsen voor de soort behouden.

Echter, de Huismus heeft een jaarrond beschermd nest en kan deze dus het gehele jaar door in gebruik nemen. U dient dan ook rekening te houden met het gebruik van het nest door de soort buiten de broedperiode en met name tijdens vorstperiodes. Daarbij dient in het kader van de zorgplicht voorafgaand aan de werkzaamheden elk aanwezig nest van de Huismus ongeschikt gemaakt te worden.

Gierzwaluw

Er worden voor de Gierzwaluw conform de soortenstandaard voldoende inbouwnestkasten geclusterd aan de te renoveren woningen, waar de huidige nesten zijn aangetroffen, en in de directe omgeving gerealiseerd. De permanente voorzieningen zijn voor het volgende broedseizoen functioneel voor de soort.

Gewone dwergvleermuis

Het onderzoek is niet conform het Vleermuisprotocol 2013 uitgevoerd, omdat er niet te allen tijde voldoende overzicht over het projectgebied is gehouden. Hierdoor is het aannemelijk dat er voortplantings- of rustplaatsen van de Gewone dwergvleermuis zijn gemist. De kans op het aantreffen van met name zomerverblijfplaatsen is per fiets kleiner dan te voet. Uitvliegende dieren kunnen makkelijk worden gemist, omdat een groter gebied in één keer moet worden overzien, en voorafgaand aan het invliegen is er niet altijd sprake van zwermgedrag. Hierdoor kunnen verblijfplaatsen worden gemist. Doordat het niet meer mogelijk was om 2 extra onderzoekrondes in de zomerperiode uit te voeren, is akkoord gegaan met het realiseren van extra alternatieve voorzieningen voor de Gewone dwergvleermuis.

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke (aangevraagde) soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1 en 2. Voor deze soorten en verboden wordt de ontheffing verleend. Dit wijkt af met de aangevraagde soorten en verboden. Voor de Huismus wordt artikel 3.1, lid 2 van de Wnb overtreden, omdat de aanwezige nesten beschadigd en vernield worden. Daardoor zullen de huidige nestlocaties tijdelijk niet beschikbaar zijn en er worden alternatieve voorzieningen voor de soort gerealiseerd. Hiermee is er sprake van beschadigen en vernielen van nesten of rustplaatsen van de Huismus.

Om ervoor te zorgen dat de maatregelen worden uitgevoerd zijn deze tevens in de voorschriften opgenomen.

Andere bevredigende oplossing

In de aanvraag beschreven andere bevredigende oplossingen

Alternatieve locatie

Het project is locatiegebonden vanwege de renovatie van bestaande bebouwing. Hierdoor is uitwijken naar andere locaties geen optie.

Alternatieve wijze van uitvoering

Om de woningen te voorzien van een energielabel B en A dienen er renovatie- en isolatiewerkzaamheden aan de daken en gevels verricht te worden. Er wordt bepaald in hoeverre na-isolatie noodzakelijk is, waardoor negatieve effecten op beschermde soorten beperkt blijven. Door de gekozen wijze van uitvoering waarbij vooraf mitigerende maatregelen worden genomen, worden negatieve effecten voor de Gierzwaluw, Huismus en de Gewone dwergvleermuis voorkomen, dan wel zoveel mogelijk beperkt.

Alternatieve periode van uitvoering

De werkzaamheden vinden buiten het broedseizoen van de Gierzwaluw en de Huismus plaats. Doordat er gefaseerd gewerkt wordt, zal 1 paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis tijdens de paarperiode van de soort aangetast worden. De overige 5 paarverblijfplaatsen gaan na de paarperiode verloren.

Daarbij wordt het merendeel van de te renoveren woningen voor de overwinteringsperiode van de Gewone dwergvleermuis uitgevoerd. Hierdoor wordt voldoende rekening gehouden met de kwetsbare broed- en overwinteringsperioden van de Gierzwaluw, Huismus en de Gewone dwergvleermuis.

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen

Er zijn geen alternatieve locaties, wijze van uitvoering en periodes voorhanden die minder negatieve effecten op de Gierzwaluw, Huismus en de Gewone dwergvleermuis hebben.

Conclusie

Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.

Belang

In de aanvraag beschreven belangen

Door de uitvoering van het project worden de te renoveren woningen voorzien van een energielabel B en A. De renovatie van de woningen in het projectgebied kan gezien worden als onderdeel van een pakket aan maatregelen binnen het "Klimaatakkoord Gemeenten en Rijk 2007 – 2011". Dit Klimaatakkoord is een overeenkomst van 12 november 2007 tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en enkele ministeries. De essentie van het akkoord is de afspraak dat men gezamenlijk gaat werken aan reductie van de uitstoot van broeikasgassen, aan een energiebesparing van 2% per jaar en aan de verhoging van het aandeel duurzame energie tot 20% van het totale energiegebruik in 2020. In dit akkoord is onder meer afgesproken dat het energieverbruik in woningen en gebouwen in 2020 50% lager moet zijn. Om deze doelstellingen te realiseren zijn forse inspanningen nodig van overheden, bedrijven en particulieren.

Met het ondertekenen van het Klimaatakkoord hebben gemeenten, inclusief de gemeente Groesbeek, een rol gekregen in het vervullen van de landelijke klimaatdoelstellingen. Doel van het nationale klimaatbeleid is het tegengaan van klimaatverandering onder andere door een reductie van broeikasgassen. Het IPCC stelde vast dat klimaatverandering grote negatieve gevolgen kan hebben voor mens, dier en milieu.

Beoordeling van belangen

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belangen. Het betreft de belangen die zijn weergegeven in tabel 4.

Tabel 4 Soort en belangen

Soort	Belang
Gierzwaluw	Artikel 3.3, lid 4, b1 De volksgezondheid of de openbare veiligheid
Gewone dwergvleermuis	Artikel 3.8, lid 5, b3 De volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten

Gunstige staat van instandhouding

In de aanvraag beschreven effect op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

Huismus

De Huismus is opgenomen op de Rode Lijst broedvogels in de categorie 'Gevoelig'. De landelijke trend van de soort geeft een achteruitgang van meer dan 50%. De Huismus behoort tot de soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en algemeen zijn.

De werkzaamheden doen geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de Huismus. Het huidige aanbod aan nestlocaties, rust- en slaappleaatsen blijft behouden. Er kunnen tenminste evenveel broedparen huismussen weer broeden na afloop van de renovatie.

Gierzwaluw

De Gierzwaluw is niet opgenomen op de Rode Lijst broedvogels. De landelijke staat van instandhouding is onzeker. Het aanbod aan verblijfplaatsen wijzigt niet. De werkzaamheden doen geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de Gierzwaluw.

Gewone dwergvleermuis

De Gewone dwergvleermuis is niet opgenomen op de Rode Lijst voor zoogdieren. De landelijke staat van instandhouding is gunstig. Het aanbod aan verblijfplaatsen blijft behouden. De werkzaamheden doen geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de Gewone dwergvleermuis.

Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

Gierzwaluw en Huismus

Door de werkzaamheden zullen 27 nesten van de Huismus en 2 nesten van de Gierzwaluw aangetast worden. De werkzaamheden worden buiten de broedperiode van de Huismus en de Gierzwaluw uitgevoerd. Hierdoor wordt de meest kwetsbare periode van de soorten ontzien. Door tijdig de huidige nesten van de Huismus en de Gierzwaluw voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt te maken, wordt er zorgvuldig gehandeld. De foerageergebieden blijven intact en de werkzaamheden worden gefaseerd in ruimte en tijd uitgevoerd, zodat er op elk moment voldoende functionerende verblijfplaatsen aanwezig blijven voor de Huismus. Er worden tijdig voldoende geschikte permanente nestplaatsen gerealiseerd voor de soorten, waardoor het totale aanbod aan nesten behouden blijft. De nestkasten van de Gierzwaluw worden geclusterd ingebouwd aan onder andere de woningen waar de huidige nesten zijn aangetroffen, waarmee de acceptatiekans van de kasten door de soort voldoende aannemelijk is gemaakt. In de directe omgeving van het projectgebied zijn meerdere nesten van de Gierzwaluw en de Huismus aangetroffen. De aanwezige exemplaren van de Huismus zijn tevens onderdeel van een lokale populatie. Hierdoor is het aannemelijk dat de soorten in het projectgebied aanwezig blijven.

Gewone dwergvleermuis

Door de werkzaamheden zullen 6 paarverblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis aangetast worden. Er wordt 1 paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis tijdens de paarperiode van de soort aangetast. De overige 5 paarverblijfplaatsen worden na de paarperiode verwijderd. Doordat het onbekend is waar de exacte locatie van de paarverblijfplaats zit, worden de dakpannen gelicht en wanneer een exemplaar van de Gewone dwergvleermuis wordt aangetroffen, worden de werkzaamheden ter plaatse tijdelijk gestaakt. Er worden tijdig voldoende alternatieve voorzieningen voor de soort gerealiseerd. Daarnaast wordt over-mitigatie gerealiseerd voor het mogelijk missen van zomerverblijfplaatsen tijdens de onderzoekrondes. In de directe omgeving van het projectgebied zijn meerdere voortplantings- en rustplaatsen van de Gewone dwergvleermuis vastgesteld. Hierdoor is het aannemelijk dat de soort in het projectgebied aanwezig blijft.

Het uitvoeren van de maatregelen als bedoeld in de aanvraag leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de Gierzwaluw, Huismus en de Gewone dwergvleermuis.

Conclusie

Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u er op dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

Namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

H. Boerdam

Beroep

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na de dag waarop het besluit ter inzage is gelegd hiertegen een beroepschrift indienen bij de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem). Zij die partij zijn in de hoofdzaak kunnen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem) een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen.

Voor individuele burgers (niet voor advocaten en ook niet voor gemachtigden namens een bedrijf of een organisatie) bestaat de mogelijkheid digitaal beroep of een verzoek om een voorlopige voorziening in te dienen. Meer informatie kunt u vinden op www.rechtspraak.nl.

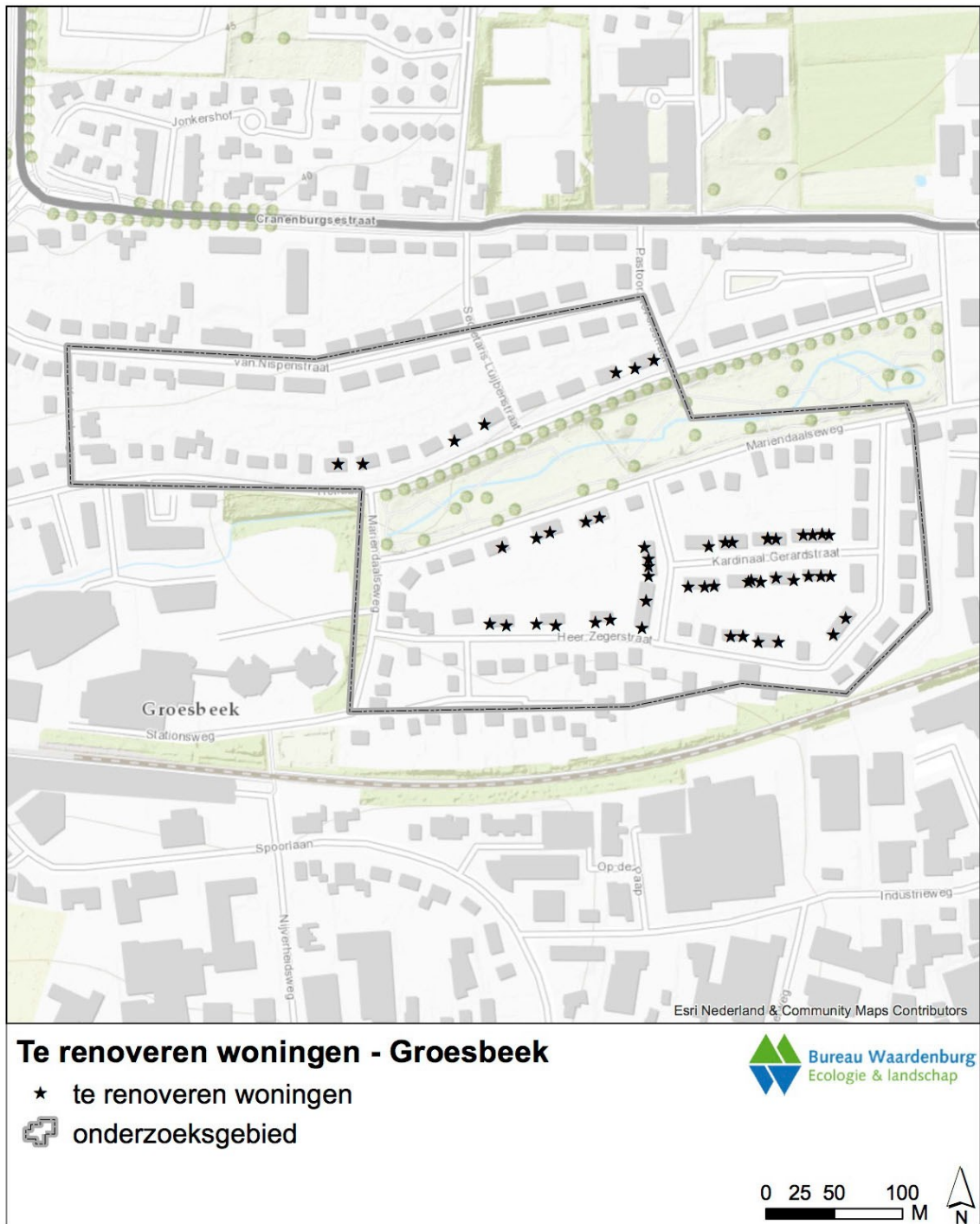
Voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de wijze van betaling van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de rechtbank Gelderland, telefoonnummer (026) 359 20 00 of op www.rechtspraak.nl.

bijlagen:

- Bijlage 1: Kaart projectlocatie
- Bijlage 2: Te realiseren maatregelen voor de Gierzwaluw, Huismus en Gewone dwergvleermuis

BIJLAGE 1

Kaart projectlocatie

BIJLAGE 2

Te realiseren maatregelen voor de Gierzwaluw, Huismus en Gewone dwergvleermuis

Gierzwaluw

- Werken buiten het broedseizoen.
- In de woningen waar in 2016 gierzwaluwen zijn vastgesteld of worden verwacht, worden meerdere duurzame inbouw gierzwaluwnestkasten geplaatst. In totaal worden 2x5 is 10 inbouwnestkasten ingebouwd.
- 3 nestkasten worden ingebouwd in de woning waar de nestplaatsen zijn gevonden en de andere 7 nestkasten worden verspreid over kopse gevels van te renoveren woningen waar nest-indicatief gedrag van de Gierzwaluw is aangetroffen.
- De neststenen hebben een buitenmaat van (bxhxd) 41x18x17 cm en raken het binnenspouwblad niet. Hierdoor ontstaat geen koudebrug en kan rondom en achter de stenen worden na-geïsoleerd. Deze inbouwelementen zijn onderhoudsvrij.
- In onderstaand tabel zijn de adressen weergegeven waar de nestkasten geplaatst worden.

Tabel 6.1 Adreslijst waar inbouw gierzwaluwnestkasten geplaatst worden. Hierbij zijn voor gevonden nestplaatsen dezelfde gevels aangehouden en voor de aanvullende locaties niet volledig zuid-gerichte gevels.

Adres	Aantal nestkasten	Oriëntatie gevel (overwegend)
Kardinaal Gerardstraat 28	3	Oost
Kardinaal Gerardstraat 45	3	Oost
Kardinaal Gerardstraat 17	2	Noord
Mariendaalseweg 26	2	Oost

Huisumus

- Werken buiten het broedseizoen.
- Starten bij woningen met veel broedparen huismussen. Dit betreft de Heer Zegerstraat 9-15.
- Bij de woningen wordt geen vogelschroot geplaatst (of hooguit vanaf de 4e rij dakpannen vanaf de dakgoot). Bij plaatsing van het dakvoetprofiel langs de onderkant van het dak wordt dus rekening gehouden met het volledig toegankelijkheid houden van de ruimte onder de dakpannen. Dit vindt plaats zowel aan de voor- als achterzijde van de woningen.
- De dimensionering van de broedholtes in de broedbiotoop onder de dakpannen zal minimaal circa 8 cm hoog zijn en een dakpanlengte diep (circa 30 cm). Dit is voldoende voor huismus om te kunnen broeden. Er wordt indien nodig een extra panlat aangebracht op onderste rand van het beschot, zodat nestmateriaal goed blijft liggen en niet in de dakgoot wegglijdt, zonder dat de toegang voor huismus te klein wordt.

Gewone dwergvleermuis

- Werken buiten de kwetsbare paar- en overwinteringsperiodes of bij afwezigheid van vleermuizen. Een beperkt aantal weken vinden werkzaamheden plaats binnen de paartijd van gewone dwergvleermuis. De te renoveren woningen liggen binnen enkele territoria. Aangezien niet kan worden bepaald bij welke woningen en waar de mannetjes verblijven en zij ook vaak verhuizen, worden de paarverblijven niet vooraf ongeschikt gemaakt. Bij het lichten van dakpannen wordt hier rekening mee gehouden. Bij het aantreffen van een vleermuis worden de werkzaamheden ter plaatse tijdelijk gestaakt. Een enkele solitair verblijvend mannetje is niet geheel uit te sluiten in de periode oktober-december, totdat het te koud wordt. Bij het lichten van dakpannen wordt hier rekening mee gehouden. Bij het aantreffen van een vleermuis worden de werkzaamheden ter plaatse tijdelijk gestaakt.

- Vervangende verblijfplaatsen worden gerealiseerd middels het in metselen van twee smalle hoge vleermuis- in metselstenen op de kopse gevel, ter hoogte van de zolderverdieping. Deze stenen staan verticaal op elkaar en zijn inwendig aan elkaar gekoppeld door openingen aan boven- en onderzijde, waardoor een voldoende grote ruimte beschikbaar komt voor de vleermuizen. In meerdere kopse gevels van de woningen worden deze aangebracht. Hiermee worden in totaal 16 nieuwe verblijfplaatsen in de gevels gecreëerd. Bovendien wordt deze maatregel uitgevoerd in combinatie met het open houden van de ruimte onder de dakpannen. Ook voor gewone dwergvleermuizen waarvan twee tot drie territoria overlapt met de te renoveren woningen, biedt dit voldoende aanvulling op het huidige aanbod aan (potentiele) paarverblijfplaatsen. Deze stenen hebben een buitenmaat van (bxhxd) 22x50x16 cm en raken het binnen-spouwblad niet. Hierdoor ontstaat geen koudebrug en kan rondom en achter de stenen worden na-geïsoleerd. Deze inbouwelementen zijn onderhoudsvrij. Het aanbrengen vindt plaats gelijktijdig of na afronding van de werkzaamheden in 2018.
- Omdat tegenover de te renoveren woningen in het oostelijke deel van de Heer Zegerstraat een kraamverblijfplaats van gewone dwergvleermuis is aangetroffen, worden in vier woningen geen twee maar drie stuks dubbele verticale combisets ingemetseld in de kopse gevels (drie basiselementen en drie verticale uitbreidingselementen, inwendig gekoppeld).
- De ruimte onder de dakpannen blijft bereikbaar middels het op metselen van de buitenmuur of het monteren van afwerkingstrips en/of profielen met een voldoende brede spleet tussen de muur en het profiel. Opmetselen of afwerkingstrips zijn onontkoombaar om het hoogteverschil weg te werken. De isolatiepakketten liggen namelijk op het dakbeschot en daardoor ligt de isolatie en de dakpannen hoger dan de oorspronkelijke bovenrand van de buitenmuur.
- Met het op metselen van korte (halve) steentjes dwars op de bovenrand van de gevel, wordt de buitenmuur eenvoudig verlengd om het hoogteverschil met de nieuwe situatie op te vangen. Afwerkingstrips zijn niet nodig. Met deze werkwijze lijkt de nieuwe situatie het meest op de oude situatie: bakstenen gevel met dakpannenrand.
- Indien gekozen wordt voor afwerkingstrips om het hoogteverschil op te vangen, dan moeten deze met een speet tussen de gevel en de strip van circa 35 mm worden aangebracht (over de hele lengte van de strip of plaat). Het is belangrijk dat de spleet toegang geeft (middels voldoende ruwe ondergrond) tot de ruimte onder het dak. De strip is namelijk te glad voor vleermuizen en moeten daarom dus achter de strip via de bakstenen het dak in kunnen.
- In onderstaand tabel is weergegeven waar de permanente voorzieningen voor de Gewone dwergvleermuis geplaatst worden.

*Tabel 6.3 Adreslijst waar inbouw vleermuisstenen geplaatst worden. *Eén kast bestaat uit twee elementen. Op vier locaties worden er drie stuks geschakeld aangebracht.*

Adres	Inbouw kasten*	Oriëntatie gevel (overwegend)
Kardinaal Gerardstraat 11	1	Zuid
Kardinaal Gerardstraat 17	1	Noord
Kardinaal Gerardstraat 45	1	Oost
Kardinaal Gerardstraat 39	1	West
Kardinaal Gerardstraat 16	1	Oost
Heer Zegerstraat 19	1	Oost
Heer Zegerstraat 9	1	West
Heer Zegerstraat 13	1	West
Heer Zegerstraat 31	1	West
Kardinaal Gerardstraat 25	1	Oost
Mariendaalseweg 26	1	Oost
Mariendaalseweg 32	1	West
Heer Zegerstraat 41	3	Zuidwest
Heer Zegerstraat 35	3	Oost
Kardinaal Gerardstraat 2	3	West
Kardinaal Gerardstraat 1	3	Zuid

BIJLAGE 2

Te realiseren maatregelen voor de Huismus

- Grotendeels werken buiten het broedseizoen.
- De woningen aan de Mariëndaalseweg 26 en 32 zullen half april gereed zijn en de woningen aan de Hoflaan 35, 39 en 57 zullen eind april 2018 gereed zijn.
- De woningen waar pas vanaf 15 maart de werkzaamheden starten, zullen ongeschikt gemaakt worden. Dit gebeurt door de invliegopeningen bij de dakpannen ontoegankelijk te maken door met een fijnmazig doek over de dakgoot te spannen en/ of bepaalde gaten dicht te zetten.
- Starten bij woningen met veel broedparen huismussen. Dit betreft de Heer Zegerstraat 9-15.
- Bij de woningen wordt geen vogelschroot geplaatst (of hooguit vanaf de 4e rij dakpannen vanaf de dakgoot). Bij plaatsing van het dakvoetprofiel langs de onderkant van het dak wordt dus rekening gehouden met het volledig toegankelijkheid houden van de ruimte onder de dakpannen. Dit vindt plaats zowel aan de voor- als achterzijde van de woningen.
- De dimensionering van de broedholtes in de broedbiotoop onder de dakpannen zal minimaal circa 8 cm hoog zijn en een dakpanlengte diep (circa 30 cm). Dit is voldoende voor huismus om te kunnen broeden. Er wordt indien nodig een extra panlat aangebracht op onderste rand van het beschot, zodat nestmateriaal goed blijft liggen en niet in de dakgoot wegglijdt, zonder dat de toegang voor huismus te klein wordt.